

ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ФАКТОР УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

наукових знань, викладених у об'єктивній формі в навчальних предметах, та оволодіння пізнавальними процедурами, які відповідають структурним елементам наукового знання. Отже, перспективним питанням ми вбачаємо дослідження технології використання комп'ютера у навчанні школярів цим пізнавальним процедурам: опису понять, пояснення зв'язків між математичними явищами і об'єктами і припису їх перетворення.

1. Белавина И.Г. Восприятие ребенком компьютера и компьютерных игр / И.Г. Белавина // Вопросы психологии. – 1993. – №3. – С. 28 – 34.

2. Видерхольд Д. Компьютер в начальной школе / Д. Видерхольд // Информатика и образование. – 1993. – №2. – С. 18 – 23.

3. Гребнев И.В. Методические проблемы

компьютеризации обучения в школе / И.В. Гребнев // М. Педагогика, – 2004. – 184 с.

4. Дорошенко Ю.О. Особливості застосування комп'ютерно-інформаційних технологій навчання математики в початковій школі / Ю.О. Дорошенко, Н.П. Листопад // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. Зб. наук. праць / Ред. кол.: Л.І. Даниленко (гол. ред.) та ін. – К.: Логос, 2000. – С. 184 – 190.

5. Жоржик О. Формування пізнавальної активності учнів у процесі спільної ігрової діяльності / О. Жоржик // Рідна школа, – 2000. – № 1. – С. 27 – 28.

6. Жук Ю.О. Комп'ютерно орієнтовані засоби навчальної діяльності: проблеми створення та впровадження / Ю.О. Жук // Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. – Ізмаїл, 2004. – Вип. 16. – С. 11 – 15.

7. Пучков І.Р. Виховання пізнавальних інтересів молодших школярів засобами нових інформаційних технологій / І.Р. Пучков // Молодь і ринок. – 2015. – № 6(125) – С. 63 – 67.

Стаття надійшла до редакції 04.01.2017

УДК 371.134.314.6

Надія Щербакова, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Бердянського державного педагогічного університету

ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ФАКТОР УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

У статті розглядається проблема підготовки майбутнього педагога до виховання культури поведінки учнів, характеризуються особливості організації діяльності студентів під час використання проектної технології з метою забезпечення практичної спрямованості навчання.

Ключові слова: професійна підготовка, культура поведінки, проектна технологія.

Літ. 5.

Надежда Щербакова, кандидат педагогических наук, доцент кафедры педагогики
Бердянского государственного педагогического университета

ПРОЕКТНАЯ ТЕХНОЛОГИЯ КАК ФАКТОР УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ

В статье рассматривается проблема подготовки будущего педагога к воспитанию культуры поведения учащихся, характеризуются особенности организации деятельности студентов в процессе использования проектной технологии с целью обеспечения практической направленности обучения.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, культура поведения, проектная технология.

Nadiya Shcherbakova, Ph.D. (Pedagogy),
Associate Professor of the Pedagogy Department
Berdyansk State Pedagogical University

THE PROJECT TECHNOLOGY AS A FACTOR OF DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE TEACHERS

The article considers the problem of training of future teacher to the upbringing of culture of students' behavior, characterizes the peculiarities of organization of activity of students during the using of design techniques with the aim to ensure the practical orientation of education.

Keywords: the professional training, a culture, a design and technology.

Актуальність проблеми. Зміни, що відбуваються в сучасному суспільно-економічному житті нашої держави, вимагають сьогодні по-новому вирішувати різні

актуальні проблеми, у тому числі й освітні, однією з яких є підготовка майбутнього вчителя до здійснення педагогічної діяльності. Як засвідчує аналіз наукових досліджень, надзвичайно

важливим у фаховому становленні майбутніх педагогів є формування в них готовності бути активними учасниками педагогічного процесу, здатними самостійно вибудувати свою життєву і професійну стратегію. Саме тому нині викладачам ВНЗ необхідно створити такі умови, в яких у студентів не тільки накопичуватимуться знання та вміння, але й формуватимуться творчі здібності, власний стиль у розв'язанні педагогічних ситуацій, прагнення досягати високих результатів у майбутній професійній діяльності.

Аналіз останніх публікацій. Різні аспекти професійної підготовки майбутнього вчителя є предметом досліджень багатьох учених. Так, методологічні та методичні основи підготовки педагога розглядаються в дослідженнях С. Лугового, А. Мороза, О. Пехоти, В. Прокопенко; становлення професійної позиції вчителя – В. Курлянд, В. Семиченко, Л. Красовської; компетентності фахівця – С. Гончаренко, Н. Ничкало, С. Сисоєвої; підготовка майбутнього вчителя до інноваційної діяльності – І. Богданової, Л. Карамушки, Л. Коваль та інших [1; 2].

Разом з тим, як показує аналіз педагогічної практики, проблема підготовки вчителя до формування культури поведінки учнів потребує подальших досліджень. Ця проблема може бути вирішена завдяки впровадженню проектної технології, яка забезпечує розвиток логічного мислення, спроможність генерувати нові ідеї, здібності до прогнозування та здатність до виявлення самостійності, незалежності суджень і дій.

У структурі професійної підготовки важливе значення мають багато факторів, а саме: мотиваційно-цільовий, змістовно-пізнавальний, технологічно-дійовий, ціннісно-рефлексивний. Наша увага акцентується саме на технологічному факторі, на впровадженні проектної технології у навчальний процес ВНЗ.

Метою статті є визначення особливостей проектної технології та обґрунтування доцільності її використання під час підготовки майбутнього вчителя до професійної діяльності, зокрема до формування культури поведінки учнів.

Виклад основного матеріалу. Серед багатьох інноваційних технологій, які використовуються нами в процесі підготовки майбутнього вчителя особливе значення має проектна, яку можна розглядати як самостійну структурну одиницю навчально-виховного процесу вищого навчального закладу.

Термін “проект” тлумачиться у педагогіці як прогнозований план, в даному контексті як

інноваційна форма організації освітнього середовища, сукупність ефективних дій, спрямованих на отримання нової інформації, наукових фактів для створення реального об'єкта, нового теоретичного або практичного продукту. Впровадження в навчальний процес проектної технології змінює традиційний підхід до навчання і забезпечує розвиток пізнавальних здібностей сучасної молоді, формування вмінь самостійно визначати актуальні проблеми, знаходити шляхи їх розв'язання застосовуючи різноманітні форми діяльності.

Ретроспективний аналіз психолого-педагогічних досліджень зарубіжних (Є. Пархерст, Дж. Дьюї, У. Кілпатрік, С. Шацький; Т. Новікова, Є. Полат, та ін.) та вітчизняних учених (О. Коберник, Н. Морзе, С. Сисоєва, В. Нишета та ін.) свідчить, що навчання, на основі використання проектної технології забезпечує більш високий рівень практичної готовності застосовувати набутий досвід.

Використання у навчальному процесі проектів дозволяє реалізувати особистісно-діяльнісний (В. Давидов, Ш. Амонашвілі) і особистісно-орієнтований (І. Бех, С. Подмазін, І. Якиманська та ін.) підходи до розвитку особистості. Обидва підходи базуються на застосуванні знань, отриманих під час вивчення різних дисциплін на різних етапах навчання та умінь інтегрувати їх у процесі роботи над проектом. Це забезпечує позитивну мотивацію і диференціацію у навчанні, активізує самостійну творчу діяльність студентів під час виконання проекту (Матяш Н.В.). Ми поділяємо думку В. Беспалько, О. Коберник, О. Пехоти, В. Сластьоніна, З. Таран, які доводять, що застосування проектної технології сприяє міцному зв'язку теорії та практики, формує в майбутніх педагогів уміння планувати діяльність, виробляє готовність спостерігати, перевіряти, аналізувати, узагальнювати [3; 4].

Проектна технологія це організація навчання, за якої студенти самостійно здобувають знання, набувають уміння і навички у процесі планування і виконання навчально-дослідних та науково-практичних завдань проектів. Виконання проектів дозволяє викладачеві вирішувати завдання, пов'язані із забезпеченням системного мислення студентів, їх готовності здобувати нові знання. При цьому майбутні вчителі набувають навички використовувати результати теоретичного знання у власній педагогічній діяльності для розв'язання навчальних і дослідницьких завдань. Виконання проектів передбачає відповідний рівень розвитку аналітико-синтетичної діяльності в студентів під час роботи з першоджерелами,

ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ФАКТОР УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ

вміння будувати гіпотези, планувати й проводити спостереження та експеримент, отримувати відповідні дані, здійснювати їх аналіз, узагальнення, робити висновки тощо.

Провідними характеристиками проектної технології, на думку Є. Полат, П. Лернера та ін. є концентрація уваги викладача на особистісному розвитку студента і важливої для нього професійно орієнтованої діяльності; урахування індивідуального темпу роботи над проектом; комплексність, що сприяє збалансованому розвитку психічних і фізіологічних функцій; розвитку вміння інтегрувати набуті знання в різноманітних ситуаціях, отримувати відповідний кінцевий продукт у вигляді презентації, доповіді, плану-проекту уроку тощо.

У сучасній педагогіці технологія взагалі розглядається як “комплекс, що складається із запланованих результатів, засобів, оцінки для коригування та вибору оптимальних методів, прийомів навчання для конкретної ситуації, розробленого вчителем на цій основі набору моделей навчання” (О. Пометун і Л. Пироженко).

Проектна ж технологія спирається на план-проспект, на зміст проекту і реалізується як система послідовного розгортання педагогічної діяльності, спрямованої на виховання вільної, відповідальної особистості як суб’єкта й проектувальника життя. Вона розробляється, як вважає І. Єрмаков, на основі конкретної філософії, методології освіти, в основі яких – цільові установки, зорієнтовані на очікуваний результат.

Педагогічний досвід автора статті в контексті впровадження проектної технології в підготовку майбутнього вчителя доводить, що це створює умови, за яких студент може самостійно здобувати нові знання та застосовувати, набуті раніше. При цьому в порівнянні з традиційним навчанням, проектна технологія дозволяє змінити дії студента за зразком на дії, зорієнтовані в основному на розв’язання пошукових та дослідницьких завдань. Увага акцентується на системному розвитку творчих здібностей особистості. За таких умов майбутній учитель не тільки засвоює необхідні знання, а й навчається шукати нові шляхи для їх практичного застосування.

Дана технологія упроваджувалася нами під час вивчення студентами університету навчального курсу “Основи етикету та методика навчання школярів етикетним нормам” [5; 6]. Так, майбутнім учителям систематично в структурі індивідуальних навчально-дослідних завдань пропонували створювати навчально-дослідні проекти різного рівня складності. Наприклад, “Традиції української культури в контексті

розвитку у дітей етикетної поведінки”, “Історія появи вчительського костюма”, “Місце сімейного етикету в особистому житті людини” та інші. Наш педагогічний досвід показав, що включення проектів у систему професійної підготовки вчителя сприяє гуманізації взаємовідносин між учасниками освітнього процесу, становленню суб’єктної позиції студентів, розвитку в них аналітичних та рефлексивних навичок, умінь працювати в команді, знаходити оригінальні рішення з питань щодо виховання культури поведінки учнів.

Організуючи навчальний процес, студентам пропонувалось створювати пізнавально-когнітивні, організаційно-діяльнісні та творчі проекти.

Пізнавально-когнітивні проекти спрямовані на оволодіння майбутніми вчителями вмінням опосередковано пізнавати навколишній світ, опановувати різними способами вирішення проблем, які виникатимуть під час їх професійної діяльності. Розробка таких проектів спиралася, головним чином, на роботу з першоджерелами. А для цього студенти визначали мету, шляхи, засоби отримання інформації, здійснювали аналіз та узагальнення фактів, формулювали висновки.

Виконання пізнавально-когнітивних проектів давало можливість студентам власними зусиллями визначати, обгрунтовувати й формулювати проблему, добирати необхідні дані, важливі аргументи та логіку її вирішення. Спираючись на дослідження вчених-педагогів (О. Бобир, Л. Данильчук, Т. Довга, Я. Радевич-Винницький та ін) студенти вчилися порівнювати погляди різних науковців відносно виховання в учнів культури поведінки й місця етикету в цьому процесі.

Організаційно-діяльнісні проекти допомагали майбутнім учителям оволодівати навичками самоорганізації, ставити перед собою реальні цілі, організувати власну діяльність, умінь працювати у групі, опановувати техніку дискусії, розвивати рефлексію, адекватну самооцінку. Як правило, важливою частиною проектів такого рівня є експеримент. Однією із задач експерименту може бути встановлення зв’язку між теоретичними напрацюваннями та педагогічною практикою. Наприклад, студенти здійснювали порівняльний аналіз навчальних програм з теоретичними даними. Вони визначали, які концептуальні підходи покладені в основу програм, як прослідковується в них можливість щодо виховання культури поведінки учнів.

Під час самопідготовки та обговорення питань на семінарських заняттях майбутні вчителі

обґрунтовували або спростовували думку про те, що існує необхідність у сучасному суспільстві дотримуватись норм етикету.

Творчі проекти були спрямовані на розвиток креативного мислення, вміння моделювати, поєднувати різні засоби з метою отримання найбільш доказових результатів, створювати комп'ютерні презентації, стендові доповіді тощо.

Творчі проекти допомагали студентам набувати практичний досвід організації навчання школярів етикетним нормам. Акцентувалася увага на моделюванні різних проблемних ситуацій, які можуть виникати в реальній практиці з подальшим пошуком та обговоренням можливих способів їх розв'язання. Все це сприяло розвитку самопізнання та самореалізації, допомагало формувати знання про особливості етикетної поведінки школярів, розвивати вміння розв'язувати складні проблемні ситуації, виховувати толерантну поведінку.

Головною характеристикою діяльності студента в цьому контексті є його самостійність. Дуже важливою також є структуризація змістовної частини проекту із зазначенням поетапних результатів. Використання дослідницьких дій у проекті є своєрідним наріжним каменем технології. Причому послідовність цих дій може бути такою: визначення проблеми → формулювання мети → конкретних завдань → висунення гіпотези → визначення послідовних етапів дослідження → оформлення кінцевих результатів → аналіз одержаних даних → їх коригування → оформлення проекту.

Джон Дьюї стверджував, що для організації роботи на основі проектів педагог повинен володіти як мінімум двома вміннями: 1) скласти особистий навчальний план (тобто програму навчання дітей своєї групи); 2) скласти індивідуальні програми для розвитку кожної дитини.

Проектну технологію ми розглядаємо, як спосіб досягнення дидактичної мети через самостійну детальну розробку проблеми, яка завершується реальним, відчутним практичним результатом, у даному контексті – готовністю майбутнього вчителя до формування культури поведінки учнів.

Розробляючи навчальні проекти, студенти виходили з того, що необхідно знати, як впливати на підростаючу особистість, яка тільки починає опановувати вмінням моделювати власну поведінку і взаємодіяти з оточуючими відповідно прийнятним у суспільстві моральним нормам.

Висновки. Використання навчально-дослідних проектів дозволяло нам формувати в майбутніх учителів такі професійні компетенції:

здатність до формування моральних цінностей і якостей особистості, готовність до засвоєння знань про історію виникнення, сутність і тенденції розвитку етикету, особливості формування у школярів навичок культури поведінки в різних життєвих ситуаціях тощо.

Працюючи над проектами, майбутні вчителі на основі порівняльного аналізу історії культури та поведінки людини в різні періоди розвитку цивілізації, усвідомлювали ці знання й прагнули розвивати та удосконалювати власну педагогічну культуру.

Цінним у використанні навчальних проектів є те, що студенти під час професійної підготовки набувають вміння раціонально обирати та теоретично обґрунтовувати форми, методи і засоби виховання у школярів етикетної поведінки. На педагогічній практиці вони прагнули вирішувати педагогічні завдання творчо, застосовувати знання і досвід, отриманий в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін, зокрема з методики виховної роботи у школі.

Отже, упровадження проектної технології у навчальний процес ВНЗ допомагає удосконалити професійну підготовку майбутнього вчителя, а саме в контексті виховання культури поведінки учнів.

1. Богданова І.М. *Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти"* / Інститут педагогіки АПН України. – К., 2003. – 39 с.

2. Кармушка В. *Освітньо-інформаційна складова програмно-проектної діяльності* / В. Кармушка // *Післядипломна освіта в Україні*. – 2006. – № 2. – С. 3–6.

3. *Освітні технології: навч.-метод. посіб.* / [О.М.Пехота, А.З.Кітченко, О.М.Любарська та ін.]; за ред. О.М.Пехоти. – ІС: Вид-во А.С.К., 2003. – 255 с.

4. Таран З. *Трансформація ролі педагога в управлінні творчими та практико-орієнтованими проектами* / З. Таран // *Відкритий урок*. – 2004. – №5–6. – С. 18–20.

5. Щербакова Н.М. *Основи етикету та методика навчання школярів етикетним нормам: навчально-методичний комплекс* / Н. Щербакова. – Бердянськ: Видавель Ткачук О.В., 2015. – 182 с.

6. Щербакова Н.М. *Готовність учителя до формування культури поведінки учнів* / Н.М. Щербакова // *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна: зб. наук. праць*. – Вип. 31. – Львів: Львівський національний університет, 2016. – С. 82–90.

Стаття надійшла до редакції 28.12.2016